
VZPOMÍNÁME

Zemřel plukovník v. v. profesor MUDr. Vratislav Hrdina, CSc.

Dne 14. května 2010 zemřel ve věku 84 let plukovník v. v. profesor MUDr. Vratislav Hrdina, CSc. Narodil se 11. dubna 1926 ve Studénce na Moravě. Vystudoval reálné gymnázium a rozhodl se pro medicínu, kterou v letech 1945–1951 vystudoval na Lékařské fakultě Masarykovy Univerzity v Brně. K vojenské prezenční službě byl povolán do Vojenské lékařské akademie v Hradci Králové do Školy důstojníků zdravotnictva a lékárnictva v záloze, která tehdy tvořila její organizační součást. V průběhu prezenční služby se v roce 1953 rozhodl aktivovat. Po postgraduálním školení ve specializačním kurzu nastoupil v roce 1955 na katedru toxikologie tehdejší VLA (později VLVDÚ JEP a od roku 1988 opět VLA; nyní Fakulta vojenského zdravotnictví Univerzity obrany), kde začínal jako asistent, odborný asistent a od roku 1973 do 1989 byl vedoucím katedry vojenské toxikologie a ochrany proti bojovým chemickým látkám. Hodnost kandidáta lékařských věd (CSc.) získal po úspěšné obhajobě práce v roce 1966, titul docenta v roce 1975 obhajobou habilitační práce; v roce 1985 byl jmenován profesorem. Dlouhou řadu let (1973–1989) byl hlavním odborníkem pro vojenskou toxikologii v ČSLA a stejnou dobu předsedou řídící pracovní skupiny pro výzkum účinků a ochrany před otravnými látkami i dalších institucí řídících vědeckou práci v armádě i civilu, působil v komisi pro udělování titulu kandidáta věd, byl členem vědeckých rad na různých vysokých školách a v dalších orgánech. Bylo mu uděleno několik vojenských medailí.

Jeho práce v raných začátcích byly věnovány toxikologickému sledování účinnosti antidotních směsí proti nervově paralytickým látkám; po vypracování metodiky na stanovení katecholaminů se jeho výsledky promítly i do jeho kandidátské disertační práce. Výsledky vědecké práce profesora Hrdiny je možné vystopovat v několika dalších směrech – kromě antidotní terapie otrav nervově paralytickými látkami v širších souvislostech věnoval pozornost i toxickým látkám obecně a vojensky rizikovým noxám zvláště. Později sledoval opožděný neurotoxický efekt a vypracoval metodiku jeho hodnocení. Výčet jeho publikací čítá více než 200 původních sdělení (55 podle Web of Science), přednesl 187 přednášek u nás i v zahraničí, je autorem či spoluautorem více než 50 závěrečných a expertizních zpráv a 23 knižních publikací, počet recenzních a oponentských posudků se blíží ke dvěma stům.

Profesor Hrdina byl také hlavním autorem u nás první, více než 400stránkové učebnice vojenské toxikologie (Toxikologie bojových chemických látek a zdravotnicko-protichemická ochrana, 1983), spoluautorem novější Vojenské toxikologie z roku 1991 a rozsáhlé učebnice Chemické rizikové noxy vojenského prostředí (1989). Kromě vědeckovýzkumné práce působil i jako vysokoškolský učitel. Podílel se na přípravě stovek posluchačů pregraduálního i postgraduálního studia a vychoval mnoho specialistů, absolventů kurzů či jiných školicích akcí. Jako hlavní odborník zpracoval analýzu a prognózu oboru vojenská toxikologie. Posledně zmíněná problematika včetně úvah o nových potenciálních otravných látkách poznamenala i jeho pozdější zájem o nové vojensky i teroristicky zneužitelné látky – toxiny. Zabýval se méně známými toxiny – azaspiracid, kyselina domoová, sarafotoxiny. Tuto práci zúročil v roce 2004, kdy byl prvním autorem vydané publikace o přírodních jedech a toxinech (Hrdina, V. a kol. Přírodní toxiny a jedy. Praha, Galen-Karolinum, 2004).

Celá tato charakteristika však profesora Hrdinu plně nevystihuje. Teprve při každodenním styku s ním jsme oceňovali jeho klid a rozvahu, systematickosti v práci a bohaté zkušenosti. Měl však také znalosti z ovocnářství, byl zručným řemeslníkem, ale byl i příjemným společníkem, se kterým se člověk nenudil a který měl smysl pro humor.

Čest jeho památce

Doc. MUDr. Jiří Bajgar, DrSc.,
prof. MUDr. Josef Fusek, DrSc.,
doc. PhDr. František Dohnal, CSc.

